

شناسنامه:

الآشتیانی، محمود، ۱۲۷۳ - ۱۳۵۹.

کتاب الصلاة / مؤلف میرزا محمود الآشتیانی؛ قم: زهیر، ۱۳۹۰.

ج ۶.

ISBN: ۹۷۸-۹۶۴-۸۰۷۶-۵۸-۵ - الشایک دوره

ISBN: ۹۷۸-۹۶۴-۸۰۷۶-۵۹-۲ - (ج. الاول)

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیما.

کتابنامه به صورت زیرنویس

۱. نمابر.

۲. فقه جعفری - قرن ۱۴. الف: عنوان.

۲۹۷/۳۵۳ Bp ۱۸۶ / آ ۵ ک ۲

الکتاب: الصلاة

مؤلف: میرزا محمود الآشتیانی

الکیمت: ۳۰۰۰ نسخه

الطبعة الاول

سنة الطبع: ۱۳۹۰ هـ ش

الطبع: شریعت

صحافی شومیز: برادران حیدری

قیمت دوره: ۴۰۰۰۰۰ ریال

شابک دوره: ISBN: ۹۷۸-۹۶۴-۸۰۷۶-۵۸-۵

شابک جلد اول: ISBN: ۹۷۸-۹۶۴-۸۰۷۶-۵۹-۲

این کتاب با حمایت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به چاپ رسیده است.

کتاب الصلوة

الجزء الاول

مؤلف: میرزا محمود آشتیانی

فهرست:

- ۱۱..... ورودگاه سخن با خوانندگان
- ۱۱..... ۱- میرزا حسن آشتیانی (۱۲۴۸-۱۳۱۹ ه.ق.)
- ۱۲..... بازگشت به ایران
- ۱۳..... جلوه وارستگی
- ۱۳..... سالی که ستاره غروب کرد
- ۱۶..... یادگاران میرزا حسن آشتیانی
- ۱۶..... ۲- شیخ مرتضی آشتیانی (۱۲۸۱-۱۳۶۵ ه.ق.)
- ۱۷..... کرامت حضرت ابوالفضل (علیه السلام)
- ۱۹..... ۳- آقامصطفی آشتیانی (۱۲۸۴-۱۳۲۷ ه.ق.)
- ۲۰..... ۴- حاج میرزا هاشم آشتیانی
- ۲۱..... ۵- میرزا احمد آشتیانی (۱۳۰۰-۱۳۹۵ ه.ق.)
- ۲۲..... آثار جاویدان میرزا احمد:
- ۲۲..... کتب فارسی:
- ۲۳..... کتب عربی که تاکنون چاپ شده‌اند:
- ۲۳..... آثار فارسی چاپ شده ایشان:
- ۲۴..... کتب عربی چاپ نشده ایشان به قرار ذیل است:
- ۲۶..... در پرتو عنایت معصومین علیهم السلام
- ۲۶..... ۶- بانو فاطمه آشتیانی

- ۷- میرزامهدی آشتیانی فیلسوف شرق (۱۳۰۶-۱۳۷۲ ه. ق.)..... ۲۷
- تألیفات او عبارت است از:..... ۲۹
- نامی از شاگردان..... ۳۰
- غروب ستاره حکمت..... ۳۱
- مکاشفه عجیب میرزامهدی..... ۳۲
- ۸- حاج میرزا محمود آشتیانی (۱۳۱۴-۱۴۰۱ ه. ق.)..... ۳۳
- تألیفات چاپ شده ایشان..... ۳۳
- تلگراف تسلیت امام خمینی (ره) به حجت الاسلام آشتیانی..... ۳۴
- ۹- حاج میرزا باقر آشتیانی (۱۳۲۳- ۱۴۰۴ ه. ق.)..... ۳۴
- تألیفات:..... ۳۶
- ۱۰- آیت الله ابوالقاسم دانش آشتیانی (۱۴۲۲- ۱۳۲۹ ه. ق.)..... ۳۷
- ۱۱- فرزانه بزرگوار شیخ محمدرضا آشتیانی..... ۳۸
- آثار قلمی ایشان:..... ۴۰
- ۱۲- سیدجلال الدین آشتیانی فیلسوف بزرگ (۱۳۸۴-۱۳۰۴ ه. ش.)..... ۴۰
- آثار جاویدان:..... ۴۳
- عروج آسمانی سید جلال آشتیانی..... ۴۴
- ۱۳- اسماعیل آشتیانی، نگارگر، شاعر و ادیب معاصر ایرانی..... ۴۵
- ۱۴- پروین اعتصامی، شاعر آزاده (۱۲۸۵-۱۳۲۰ ه. ش.)..... ۴۷
- وفات او:..... ۴۸
- شعری از پروین در باب حجاب..... ۴۹
- ۱۵- عباس اقبال آشتیانی نویسنده معاصر (۱۲۷۵-۱۳۳۴ ه. ش.)..... ۵۰

٥٠	بعضى تأليفات مهم او عبارتند از:
٥٦	المقصد الاول فى الصلوات اليومية
٥٦	المبحث الاول:
٥٧	المسئلة الاولى:
٦٤	المسئلة الثانية:
٦٤	المسئلة الثالثة:
٦٨	المسئلة الرابعة:
٧٠	الكلام فى المواقيت وفيه فصلان:
٧٠	الاول فى اوقات الاجزاء:
٧٠	المسئلة الاولى:
٧١	المسئلة الثانية:
٨١	المسئلة الثالثة:
٨٥	الكلام فى مقدار وقت الظهر
٨٥	المسئلة الرابعة:
٨٨	المسئلة الخامسة:
٩٤	الكلام فى وقت المغرب انتهاء
١١٥	المسئلة السادسة:
١٣٨	الامر الاول:
١٣٩	الامر الثانى ان العدول من الحاضرة الى الحاضرة:
١٤٠	الامر الثالث: لو عدل
١٤٠	الامر الرابع: لو عدل من لا حقه الى سابقة

الكلام فى المقدمات القبلة	١٤٢
الاول: يجب على عامة المصلين من القريب و البعيد الاستقبال و المواجهة الى القبلة ١٤٢	
الفرع الاول لو كان عليه صلتان كالظهر و العصر	١٥٥
الفرع الثانى لو كان عليه صلتان	١٥٦
الفصل الثانى فيما يجب الاستقبال له و ما يستحب و سقوطه عند الضرورة	١٥٨
هل يجب الاستقبال فى مطلق الفرائض	١٦٣
الفصل الثالث فى احكام الخلل من جهة القبلة	١٦٦
الامر الاول ان الستر المعتبر فى حال الصلوة	١٧٦
الامر الثالث فيما يعتبر فى الساتر	١٩٠
الثالث مما يعتبر فى الساتر:	٢٠٥
الامر الاول هل يختص المنع بخصوص لبس اجزاء مالا يؤكل	٢٢٤
الامر الثانى هل يختص المنع عن الصلوة فى اللباس المتخذ من غير المأكول	٢٢٦
الامر الثالث فى المستثنيات	٢٢٩
الرابع اختلف الاصحاب فى جواز الصلوة فيما شك فى جزيئته	٢٣٥
الرابع من المقدمات:	٢٤٦
الخامس من المقدمات:	٢٤٨
بقى هنا امور ينبغى التنبيه عليها:	٢٤٧
الامر الاول:	٢٤٧
الامر الثانى:	٢٤٨
الامر الثالث:	٢٤٩
الامر الخامس من الشروط المعتبرة فى الساتر	٢٧١

٢٧٦	بقى هنا امور ينبغى التنبيه عليها:
٢٧٦	الامر الاول:
٢٧٧	الامر الثانى:
٢٧٨	السادس من الشروط المعتبرة فى الساتر
٢٨٥	الثانى من المستثنيات لللبس حال الحرب
٢٨٦	الثالث من المستثنيات كف التوب و علمه و زره و سداه
٢٨٩	الفصل الثالث فى البحث عن مسائل متعلقة بالستر و الساتر
٢٩٠	المسئلة الاولى:
٢٩٤	المسئلة الثانية:
٢٩٧	بقى هنا فروع ينبغى التنبيه عليها
٢٩٧	الفرع الاول:
٢٩٩	الفرع الثانى:
٢٩٩	الفرع الثالث:
٢٩٩	الفرع الرابع:
٣٠١	المسئلة الثالثة:
٣٠٣	المسئلة الرابعة:
٣٠٥	المسئلة الخامسة:
٣٠٩	المسئلة السادسة:
٣١٥	المسئلة السابعة:
٣٢٠	البحث الرابع فى مكان المصلى
٣٢٠	اما المقدمة ففى تعريفه

- المبحث الاول يعتبر في مكان المصلى ان يكون التصرف فيه مباحا له: ٣٢١
- الامر الثالث: ٣٢٧
- الامر الرابع: ٣٢٩
- المسئلة الثالثة: ٣٢٩
- المسئلة الرابعة: ٣٥٢
- فالكلام في المقام يقع في طى مسائل: ٣٥٥
- اما المسئلة الاولى: ٣٥٥
- و اما المسئلة الثانية: ٣٥٩
- و اما المسئلة الثالثة: ٣٦٠
- و اما المسئلة الرابعة: ٣٦٣
- و اما المسئلة الخامسة: ٣٦٧

ورودگاه سخن با خوانندگان

سرزمین آشتیان از دیرباز، مهد شخصیت‌های بزرگ روحانی، سیاسی و علمی بوده است و علت این امر مهم، داشتن پیشینه اسلامی، تیزهوشی ساکنان آن و به‌هدر ندادن استعدادهای خدادادی خویشتن می‌باشد.

در این مقدمه سعی کرده‌ایم همگام با خوانندگان گرامی به سراغ شخصیت‌های بزرگ این دیار رویم و تا آنجا که مقدور است غبار گمنامی را از رخسار مبارکشان برداریم. ابتدا زندگانی بزرگ خاندان آشتیانی، میرزااحسن و فرزندانش را ورق می‌زنیم، سپس سراغ ستارگان دیگر را می‌گیریم و احوال آنان را نظاره می‌کنیم.

۱- میرزااحسن آشتیانی (۱۲۴۸-۱۳۱۹ هـ.ق)

وی فرزند میرزاجعفر آشتیانی یکی از روحانیون بزرگ آشتیان بود که در ۳ سالگی از نعمت وجود پدر بی‌نصیب گشت و از آن پس در دامن مادری دانا و پاکدامن رشد یافت.

او در ۱۳ سالگی برای کسب علوم دینی به شهر بروجرد مهاجرت کرد و به مدت ۴ سال نزد ملاسلطان بروجردی که از علمای مشهور آن سامان بود باقی ماند و از وجود ایشان بهره‌ها برد.

ایشان در سال ۱۲۶۵ هـ.ق با وجود مشکلات فراوان عازم نجف اشرف می‌شود. پس از ورود به شهر از آنجا که وی جوان ۱۷ ساله‌ای بیش نبود و جایی را برای مسکن سراغ نداشت، در گوشه‌ای از حرم امیرالمؤمنین علیه السلام سکنی گزید و به آن حضرت متوسل شد. از الطاف حضرت هنگامی که از صحن مطهر بیرون می‌آید به شیخ علی‌نقی آشتیانی برخورد می‌کند. شیخ علی‌نقی، میرزااحسن را به سبب شباهت به مرحوم پدرش می‌شناسد و او را به منزل خود می‌برد و برای مدتی از این جوان وارسته پذیرایی می‌کند. پس از مدتی او را به درس خارج شیخ مرتضی انصاری (ره) که در مسجد هندی برگزار می‌شد، راهنمایی می‌کند.

میرزا حسن آشتیانی با کنجکاوی فراوان در حین درس از مطالب مطرح شده از سوی استاد، سؤال می‌کند تا به عمق مفاهیم علمی پی ببرد.

شیخ هم با خوشحالی به چهره جوان او نگاه می‌کرد و به گرمی به سؤالات او پاسخ می‌دهند. پس از مدتی شیخ، او را نزد خود فرا می‌خواند و با علاقه و توجهی خاص به پرورش او همت می‌گمارد.

شیخ اعظم به خوبی می‌داند که چگونه صدف انسانیت را باید شکافت و مرواریدهای آن را بیرون کشید. از این‌رو روابط تنگاتنگی بین او و شیخ انصاری (ره) برقرار می‌شود.

علامه سید محسن امین در کتاب پر بار اعیان الشیعه می‌نویسد:

«میرزای آشتیانی دانشمندی محقق و ژرف‌نگری در فقه و اصول و از بزرگ‌ترین شاگردان شیخ انصاری بود. او اولین کسی بود که افکار بلند شیخ انصاری را در ایران منتشر ساخت.»

بازگشت به ایران

میرزا حسن آشتیانی پس از رحلت جانسوز استاد بزرگوارش آیت‌الله شیخ مرتضی انصاری (ره) در تاریخ ۱۲۸۱ ه. ق. ابتدا مسافرتی به دمشق کرد، سپس به سامرا و سرانجام در سال ۱۲۸۲ ه. ق. به ایران مهاجرت نمود و به‌رغم میل ناصرالدین شاه - که نمی‌خواست مردم تهران از او استقبال کنند - با استقبال باشکوه مردم وارد تهران می‌شود.

وی تا آخر عمر در تهران به‌سر برد و ضمن تدریس در حوزه علمیه تهران به مسائل اجتماعی نیز توجه خاصی داشت و تا حد توان در حل مشکلات مردم می‌کوشید. به‌همین علت از جایگاه اجتماعی خاصی برخوردار بود؛ به‌نحوی که در ماجرای تحریم تنباکو، [رژی] نتوانست با وی برخورد شدیدی کند و مردم مانع تبعید وی شدند.

جلوة وارستگی

شیخ آقابزرگ تهرانی درباره مقام تواضع و بزرگی عظمت میرزا حسن آشتیانی، چنین می نویسد:

«وقتی شیخ انصاری از دنیا رفت، مردم در پی تعیین تکلیف برای امر تقلید، پیوسته به شاگردان شیخ مراجعه می کردند. این امر باعث شد که شاگردان فاضل شیخ انصاری، در خانه میرزا حبیب الله رشتی گرد آیند و به چاره جویی بنشینند. پس از ساعتی مشاوری به گفته میرزای آشتیانی همگی بر مقدم بودن میرزای شیرازی اتفاق کردند. پس از آن، در پی میرزا فرستاده، بعد از حضور او در مجلس، به ایشان گفتند:

«مردم نیاز به مرجع تقلید و زعامت دینی دارند و ما همگی بر شایستگی شما اتفاق کرده ایم».

میرزای شیرازی در پاسخ گفت:

«من آمادگی این مهم را در خود نمی بینم و توانایی برآوردن احتیاجات مردم را هم ندارم. جناب آقای شیخ میرزا حسن آشتیانی، فقیه زمان است و شایسته تر از من بدین کار است».

میرزا حسن آشتیانی گفت:

«به خدا سوگند، این امر بر من حرام است و نتیجه ورود من بدان، جز فساد چیز دیگری نیست».

پس از سخن شیرازی، بقیه نیز به همین شیوه سخن گفتند!

سالی که ستاره غروب کرد

میرزا حسن آشتیانی در ۷۱ سالگی (روز ۲۸ جمادی الاول) در تهران عیالم خاکی را وداع کرد و به سوی محبوب خویش عروج نمود. جسم مظهرش به

نجف اشرف منتقل و در یکی از حجره‌های صحن بالاسر علی بن ابی طالب علیه السلام در کنار قبر شیخ جعفر شوشتری به خاک سپرده شد.^۱

آثار به جا مانده از میرزای آشتیانی:

- ۱- حاشیه بر رسائل شیخ انصاری به نام (بخر الفوائد)
- ۲- رساله‌ای در بیان حکم شرعی ظروف طلا و نقره
- ۳- رساله‌ای درباره تقلید
- ۴- رساله‌ای در بیان غضب
- ۵- رساله‌ای در زمینه رهن
- ۶- رساله‌ای در حکم لباس مشکوک به نجاست
- ۷- کتابی پیرامون اجاره و احکام آن
- ۸- کتابی در زمینه قضاوت و احکام آن
- ۹- کتاب وقف و احکام آن
- ۱۰- فی قاعدة الحرج (قاعده‌ای در فقه را بررسی کرده است)
- ۱۱- فی الصحيح والاعم (بحثی است در علم اصول فقه)
- ۱۲- فی المشتق (مبحثی در علم اصول فقه)
- ۱۳- فی اجتماع الامر والنهی (کتابی در علم اصول فقه)
- ۱۴- فی مقدمة الواجب (کتابی در علم اصول فقه)
- ۱۵- فی اقتضاء الامرالنهی عن الضد (کتابی در علم اصول فقه)
- ۱۶- رساله فی الاجزاء (کتابی در علم اصول فقه)
- ۱۷- احیاء الموات (بحثی است فقهی در مورد زمین‌های بلااستفاده و بایر، و از این قبیل^۲).

۱. اعیان الشیعه، ج ۵، ص ۳۷ و ۳۸.

۲. اعیان الشیعه، ج ۵ ص ۳۸.